

CATALINA MOREY SUAU

Llicenciada en Ciències de l'Educació. ICE-UIB

Margalida Mas Vicens

La raó i el diàleg han entrat a l'escola



i a Margalida Mas se li aparegués un geni dins una llampria, els desitjos que demanaria no serien directament per a ella. En primer lloc, desitjaria que els pressuposts de l'escola pública augmentassin considerablement; llavors, que els estudiants de secundària no perdessin les ganes d'aprendre que tenien quan eren més petits; en tercer lloc, anhela que els mestres conservin el sentit de l'humor.

És de les poques professionals del món educatiu que, després de més de vint anys de feina, encara se sent il·lusionada; perquè creu en el poder de l'educació i perquè té a les seves mans l'instrument per aconseguir que l'escola esdevingui un espai de reflexió; l'espai per al i del pensament, de la inducció i del desig de saber.

És professora de l'Institut d'Ensenyament Secundari Can Peu Blanc de sa Pobla, on duu a terme, des de l'any 1987, el projecte Filosofia 6/18, un projecte que té com a objectiu final aconseguir que els estudiants pensin pel seu compte i es facin responsables del seu pensament i de la seva acció.

Si fins ara l'escola evitava la capacitat de sorpresa, d'admiració, la passió per aprendre i pel descobriment, ara ja podem dir que existeix el maó necessari per construir l'autonomia personal global, per arribar a l'autoexigència: el projecte Filosofia 6/18. A partir d'aquí, els nostres fills i filles esdevindran els subjectes actius de la seva pròpia educació.

Sols ara, després d'haver conegut Margalida Mas, voldria tenir a les meves mans el rellotge del temps, per tornar el temps enrere. Però sols per poder anar a classe amb ella.

Ens podrieu precisar una mica què és el projecte Filosofia 6/18?

El punt de partida del projecte Filosofia 6/18 és la convicció que la capacitat de pensar, que els humans posem de forma natural, es pot desenvolupar i perfeccionar aplicant una metodologia adequada, i en aquest punt de partida coincideix amb altres programes d'aprendre a pensar. El que és específic del nostre projecte és que el procediment que utilitzam és la recerca filosòfica; es tracta de pensar sobre el pensar en un context on es discuteixen

ahora temes lògics i epistemològics relacionats amb temes de metafísica, estètica, ètica, etc.

L'objectiu final és aconseguir que els estudiants pensin pel seu compte i es facin responsables del seu pensament i de la seva acció.

L'any 1987 iniciàreu d'una manera experimental el projecte Filosofia 6/18. Ara ja podeu extreure conclusions. Parlar que l'aplicació del programa possibilita o treballa les habilitats de raonament, una recerca lògica des del llenguatge, aprendre a pensar..., no és una mica ambiciós?

És molt ambiciós, però en educació és important fixar uns objectius alts sabent quin és el camí que s'ha de fer per assolir-los. L'essencial és emmarcar el dia a dia de l'aula en el conjunt del projecte, i els mestres que fan Filosofia ho tenen molt clar. Per exemple, quan ajuden un infant a cercar una vegada i una altra les paraules apropiades per aclarir un pensament o expressar un sentiment, saben que fan una feina que val la pena fer sense presses, acuradament, perquè ajuden a despertar i mantenir en el nin el gust per la feina ben feta i el pensament rigorós. A classe es fan «petites» coses que sabem que són «grans» perquè sabem on volem arribar.

Aquest projecte pretén afavorir en els estudiants una actitud inquisitiva, curiosa, potenciant les capacitats innates d'admiració i d'interrogació. Ens podrieu explicar com es treballen tots aquests aspectes?

L'eina de treball bàsica és el diàleg a partir de la lectura d'uns textos. Posam vertader esment a provocar i afavorir autèntics diàlegs i no simples debats o tertúlies. Per això, necessitam mestres entrenats i estudiants atents i ben disposats, i no sempre és fàcil motivar l'atenció i l'interès. Però si arribam a aconseguir el clima apropiat en una classe, el diàleg incita al treball cooperatiu i al treball personal. La lectura i la conversa van acompanyades de la reflexió personal i de l'escriptura i també de l'expressió artística en molts de casos.



Com repercuteix el programa en la resta d'activitat intel·lectual dels estudiants?

Som conscients que l'aprenentatge de qualsevol matèria és molt més efectiu com més possibilitati la transferència d'habilitats i de procediments a altres àrees. En general, els alumnes que treballen de forma continuada els diferents programes del projecte Filosofia 6/18 són capaços de mantenir una actitud inquisitiva i un pensament acurat quan treballen altres matèries.

Quin suport heu tingut?

Des de l'any 1987 hem tingut el suport dels CPR, que ens han donat la possibilitat de fer cursos de formació i seminaris permanents per al seguiment de l'experimentació.

Quan parlau del projecte Filosofia 6/18 sempre utilitzau el terme «comunitat de recerca». A què us referiu?

Expressa el model ideal al qual hauria de tendir una classe de Filosofia. Podríem sintetitzar així els seus trets més característics: té un projecte de recerca compartit perquè els seus membres s'han posat d'acord sobre què els interessa investigar. Valora cada un dels components com a possible font de veritat. Analitza les idees i les aportacions de cadascú des de diferents punts de vista. Fomenta el treball cooperatiu sense menystenir el treball individual.

Podríeu explicar què és l'Institut de Recerca per a l'Ensenyament de la Filosofia?

L'IREF és una institució creada l'any 1987 amb el propòsit de traduir i difondre els materials de M. Lipman que són el suport del projecte Filosofia 6/18, i al mateix temps formar mestres que puguin aplicar-lo i seguir l'experimentació. Des del primer moment un grup de professors de Mallorca ens incorporarem a la feina i des de llavors hem anat participant en les seves activitats.

El projecte té com a punt de partida les lectures de diversos llibres segons el nivell i l'edat. Per exemple, *Elfie*, *Pimi*, *La descoberta d'Aristòtil Mas*, *Lisa*, *Suki*... , què en pensau, del llibre *El món de Sofia*?

L'èxit editorial de llibres com *El món de Sofia* (que crec que no és una bona novel·la ni una bona història de la filosofia) em fa pensar que hi ha un públic ampli que no és al·lèrgic a la reflexió i a la discussió d'idees si aquestes es presenten de forma senzilla i amena. Crec que hi hauria d'haver més obres de «divulgació filosòfica», igual que n'hi ha de «divulgació científica»; la voluntat d'aclarir sense trivialitzar hauria de ser norma en l'escriptura d'obres filosòfiques dirigides a un públic no especialitzat. A més, no sempre les obres més embolicades i difícils coincideixen amb les més profundes i rigoroses.

Un lema per reivindicar l'actualitat i la importància de la filosofia.

Si del que es tracta és de reclamar més presència de la Filosofia en els plans d'estudis, diria que cal fer dues

coses: primera, conservar la Filosofia com a assignatura, molt especialment com a estudi de la història de la filosofia per assegurar que els joves no es perdin el coneixement d'una part important de la nostra civilització. És important saber d'on venim, i per això no és només imprescindible conèixer la història general, també s'ha de tenir accés a la història del pensament, de la literatura, de l'art, de les religions, de la ciència, perquè no es tracta d'històries diferents. I segona, seria bo donar un caràcter més filosòfic a totes les matèries en el sentit de fer veure les connexions entre els diferents àmbits del coneixement i facilitar una reflexió sobre la manera com coneixem, des del punt de vista individual i social.

Per altra banda, si es tracta de posar en relleu la vigència de la filosofia en general, podríem dir que avui hi ha un interès d'un públic ampli sobre qüestions ètiques lligades a problemes sociopolítics per una banda, i per una altra a qüestions científiques. Dos exemples: la discussió sobre la necessitat (o no) de mantenir l'estat del benestar és una discussió política, però també filosòfica; la discussió sobre si tot el que es pot fer tècnicament és bo que es faci és una discussió ètica.

Creieu en la pervivència de conceptes com «subjecte», «crítica» o «reflexió»? L'interès que manifesta la filosofia actual per temes com el llenguatge o la intersubjectivitat suposa el final de la vella filosofia del subjecte-consciència?

Respondre bé aquesta pregunta suposaria ser capaç de fer una síntesi de la història de la filosofia, i no ho sabria fer amb poques paraules. El punt de referència obligat és sempre el pensament dels filòsofs grecs, que marcaren el repertori de temes que es tractarien una vegada i una altra en contextos històrics diferents. Per exemple: la importància que avui es concedeix al llenguatge no és símptoma d'un nou «descobriments» (Plató ja en va parlar molt i bé), sinó més aviat símptoma que avui tenim més instruments d'anàlisi per apropar-nos a aquest tema i hem pres consciència que podem considerar noves dimensions. Podríem fer consideracions semblants pel que fa als altres temes esmentats a la pregunta; no es tracta de fer voltes sempre a l'entorn del mateix; es tracta que, en bona mesura, els nous problemes poden interpretar-se com a reformulacions dels vells, però el bagatge d'eines conceptuals d'interpretació que avui la filosofia té al seu abast és més gran i segurament més complicat.

Quina lectura recomanaríeu a una persona adulta que no ha descobert el gust per la filosofia?

Li recomanaria que llegís la bona literatura, a poc a poc i assaborint les paraules; en moltes ocasions la literatura és més capaç de promoure una reflexió filosòfica que els tractats de filosofia. També li recomanaria que fes una lectura atenta dels diaris de cada dia perquè la filosofia es nodreix de la vida. El filòsof professional o acadèmic no es pot permetre estar al marge del que es fa i es pensa al món, i qui vulgui entrar en el món de la filosofia ha de

tenir present que no pot prescindir del contacte amb la realitat quotidiana ni dels símbols que la humanitat ha anat creant per interpretar-la i donar-li sentit.

Quina imatge creieu que tenen els alumnes del «professor de filosofia»?

No crec que els estudiants es formin la imatge dels professors en funció de la matèria que imparteixen; influeix molt més el tarannà personal del professor, la capacitat que tingui per transmetre el gust d'aprendre i les relacions interpersonals que s'estableixen a l'aula.

I ara, Margalida Mas sota el ruixat de preguntes...

Si no visquéssiu aquí i ara, on i quan us agradaria viure?

A la Florència dels Mèdici.

Quines tres persones reals admireu més?

Admir totes les persones que assumeixen les seves limitacions i les saben superar.

Els vostres herois de ficció preferits.

Un dels personatges de ficció que més m'agraden és el Zenó d'*Opus nigrum*, de M. Yourcenar. També m'interessen molt els personatges femenins que dibuixa Doris Lessing.

La vostra idea de felicitat és...

Estar en pau amb un mateix.

Us heu de gastar 10 milions en tres dies. Com ho faríeu?

Acostum a gastar els diners de mica en mica; haver de gastar deu milions en tres dies m'atabalaria molt; no en sabria.

Quin fet de la història general us hauria agradat canviar?

La victòria de Hitler en unes eleccions.

Quin llibre teniu al capçal del llit?

N'hi tenc tres: *L'idiota*, de Dostojevskij; *El valor de educar*, de F. Savater; *Elogio de la templanza*, de N. Dobbio

Què hauríeu triat al lloc de París?

Pal·las, sens dubte.

Buda, Crist, Epicur, Horaci o Mahoma?

Tots cinc varen ser mestres de «vida bona» i varen fer propostes interessants.

Com voldríeu que us recordassin?

Com una bona persona.

Com creieu que serà l'ensenyament del futur?

Creo que l'ensenyament secundari serà molt més diversificat; és molt possible que l'ensenyament formal tal com ara l'entendem perdi força en favor d'un ensenyament extraescolar per a molts de joves.

I com voldríeu que fos?

Voldria que fos un vertader servei públic que contribuís a fer persones més lliures i més creatives.

Un gall o un sebel·lí?

Un sebel·lí.

Quina pregunta us agradaria que us hagués fet? Contestau-la.

M'agradaria que m'haguéssis preguntat per què he acceptat fer aquesta entrevista. La veritat és que na Maite Sbert i en Miquel Jaume m'ho varen demanar de tal manera que no hi vaig poder posar objeccions.

Don gràcies als déus per haver nat grec i no bàrbar home i no muller lliure i no esclau però sobretot per haver conegut Sòcrates.

PLATÓ

Ben segur que, si Plató hagués conegut na Margalida Mas, no hauria escrit el tercer vers. ♦

The screenshot shows a Netscape browser window with the address bar containing <http://www.uib.es/ICE/>. The page content includes the following text:

Reciclatge i Formació
lingüística i cultural

els cursos de reciclatge i de formació lingüística i cultural a internet:

- Informació general (pla d'estudis, matrícules...)
- Cursos de Llengua a distància (CLAD): directori, informació general, circulars informatives (Llengua I i Llengua II)

<http://www.uib.es/ICE/>

correu electrònic:
e-mail: ICEREC@ps.uib.es